

Hrvatsko školstvo u brojkama

Početak školske godine 2005./06. i u naseljima u Baranjskoj županiji te Šomođu u kojima se u nekom vidu odvija nastava hrvatskog jezika, znači nove zadatke i obveze. Raspitali smo se na terenu, pa smo dobili podatke koji još uvijek (početkom rujna) nisu posve konačni, ali su više nego pouzdani.

ŠOMOĐ

Lukovišće

U registru Hrvatske državne samouprave, u Šomođskoj županiji nalazimo jednu školu u kojoj se odvija nastava hrvatskog jezika. Posrijedi je lukoviška osnovna škola na čijem se čelu nalazi ravnatelj Joka Bunjevac, zastupnik Skupštine Hrvatske državne samouprave. Nju pohađaju učenici iz četiri hrvatska naselja u Šomođu, djeca iz Potonje, Novog Sela i Brlobaša te iz Lukovišća. Učenike koji iz obližnjih naselja dolaze u vrtić i školu dovozi autobus čiji je red vožnje prilagođen polasku djece u školu i njihovu povratku kućama u poslijepodnevним satima.

Lukovišku školu trenutno pohađa 102 učenika, o njima se brine 11 pedagoga i ravnatelj škole. Prvi razred upisalo je 11 učenika. Svi polaznici lukoviške škole uče hrvatski kao materinski jezik, a u popodnevним satima imaju mogućnost pohađati kružok narodnoga plesa i tamburaški kružok koje vodi ravnatelj škole Joka Bunjevac. Djeci je osiguran popodnevni boravak u školi, tom se uslugom koristi 90-ak učenika. Zasada u toj školi nema većih problema oko financiranja, dobri su odnosi s mjesnom samoupravom i samoupravama okolnih hrvatskih naselja. Svake godine (počevši od 1998. godine) učenici lukoviške škole sudjeluju tradicionalnom taboru hrvatskog jezika i folkloru. Tako je bilo i ove kada su potkraj prošle školske godine od 25. lipnja do 1. srpnja boravili tjedan dana u Fonyódliget. Boravak u taboru za učenike potpuno je besplatan, a sredstva lukoviška škola namiče putem natječaja kod Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, Hrvatske državne samouprave, Ministarstva obrazovanja...

Ravnateljstvo škole održava prijateljske veze s naseljem Gradinom u Republici Hrvatskoj, pa se svake godine naizmjenično održava Susret zbratimljenih škola Gradine i Lukovišća. Ove su godine domaćini (10. lipnja) bili Lukovišćani. Osim hrvatskoga kao materinskog jezika, u toj se školi nudi mogućnost učenja i dva strana jezika, njemačkog (u sklopu kružoka) i engleskog kao stranog jezika, a od rujna ove godine pokreće se i kružok ozbiljne glazbe uza

suradnju s Muzičkom školom iz Barče. Narodni ples svakoga petka polaznicima predaje Lenard Traum, nekadašnji plesač KUD-a „Baranja” iz Pečuha. Hrvatski jezik predaju četiri pedagoga: Anica Popović, Tomo Bunjevac, Đurđa Kolarić i Joka Bunjevac.

BARANJA

Harkanj

U harkanjskoj Osnovnoj i glazbenoj školi Pála Kitaibela već godinama stabilan je broj učenika koji pohađaju nastavu hrvatskoga kao materinskog jezika, četiri sata tjedno. Škola je velika ustanova, pohađaju je 480-ak učenika (brojka još nije konačna), a od njih ove školske godine hrvatski će učiti njih 70-ak.

Ravnatelj škole Kiss József Levente maksimalno potiče nastavu hrvatskog jezika, u čemu nailazi na prave partnere: nastavnice Đurđu Geošić, Katicu Bakšai i

Žužu Gregeš. Tamošnja Hrvatska samouprava nastoji financijski pomoći gdje god je moguće.

Na žalost ove godine nije pokrenut hrvatski u prvom razredu osnovne škole, dakle uči se od 2. do 8. razreda. Inače, tu nije pokrenuto u prvom razredu učenje nijednoga stranog jezika, i to zbog skučenih financijskih mogućnosti mjesne samouprave. Značajka je i pomalo opadajući broj djece, tako da je u odnosu na prošlu godinu, kada je 78 učenika pohađalo nastavu hrvatskoga, njihov broj smanjen za desetak jer su se mnogi i odselili iz Harkanja.

U njegovanju hrvatskog jezika velika je pomoć zbratimljena škola iz Orahovice, česte razmjene nastavnika i djece te metodičkih iskustava. Nastavnički se zbor brine da uz pomoć hrvatske samouprave najdarovitije svake godine nagradi. Tako su i ove godine 33 polaznika harkanjske škole od 23. lipnja do 1. srpnja boravili u Selcu. Ta praksa traje već godinama.

Na žalost u vrtiću nema zanimanja na hrvatskom jeziku, a ona bi, po riječima Đurđe Geošić, pridonijela i većem broju učenika u školi koji bi birali hrvatski jezik.

József Kiss Levente

Šeljin

Csizmadia Istváné

U posljednjih devet godina nastava hrvatskog jezika u Šeljinu je doživjela pravi bum, reče nam gđa Cserneczký, ravnateljica Osnovne škole Géze Kissa. U toj školi, koja je jedina osnovana škola u gradu, trenutno ima 344 učenika od kojih njih 135 uči hrvatski jezik kao materinski. Škola je to okružnog karaktera koju uzdržava sedam Samouprava, a još iz 15-ak naselja Ormánsága dolaze djeca. U njoj je zaposleno 36 pedagoga. Velika je zasluga tamošnje Hrvatske samouprave i vodstva grada što hrvatski jezik i nastava hrvatskog jezika ima tako velik ugled. Hrvatski se uči u svakom razredu, od 1. do 8. Posebni su to razredi od 20-ak djece. Usporedno djeluju po dva razreda na svakoj godini. Ove godine prvi razred u kojem se uči hrvatski jezik upisalo je 18 učenika. Prošle školske godine oprostio se prvi naraštaj osnovnoškolaca koji su od 1. do 8. razreda učili hrvatski jezik, od kojih je njih troje udovoljilo zahtjevima nižega stupnja državnih jezičnih ispita. Hrvatski jezik predaje dvoje pedagoga, u nižim razredima Marija Hideg Papp, a u višima Robert Ronta. Škola njeuguje prijateljske veze sa zbratimljenom

Hrvatsko školstvo u brojkama

školom iz Grubišnog Polja. Dvapat godišnje su razmjene učenika, u svibnju učenici iz Šeljina borave u Grubišnom Polju na nastavnim satima, a potkraj rujna djeca iz Grubišnog Polja gosti su Šeljinaca. Suradnja se ostvaruje potporom Hrvatske samouprave koja svim polaznicima hrvatskog jezika osigurava besplatne udžbenike.

Starin

U starinskoj osnovnoj školi, priopćila nam je ravnateljica gđa Csizmadia, trenutno ima 52 učenika. Tu školu pohađaju i učenici iz Ivanidbe (Drávaiványi), njih 16, a 12 učenika iz Šeljina također svakodnevno putuje u Starin u školu. Mala je to škola koja, zahvaljujući naporima seoske samouprave i brojnim natječajima te prekvalifikacijom svojih pedagoga, nastoji naći optimalne uvjete djelovanja. Sva djeca u Starinu pohađaju nastavu hrvatskoga materinskog jezika, iznimku čine oni koji su se u višim razredima upisali u starinsku školu (trenutno njih dvoje). Radi se u malim skupinama koje su spojene. Sva djeca u toj školi dobivaju besplatne knjige i paket bilježnica, a kako saznajemo i školski obroci su zasada besplatni za svako dijete.

U školi je zaposleno šest pedagoga i jedan u posljednjepodnevnom boravku. Hrvatski jezik predaje Ruža Kedveš, a o školskom orkestru, nadaleko poznatim „Biserima Drave“ skrbi nastavnik Tibor Kedveš. Škola i mjesna samouprava, na čelu s načelnikom Franjom Horvatom, natječu se gdje god je to moguće, tako su iz natječajnog fonda Mala regija Ormánság dobili 1,5 milijuna forinti za nabavu novih računala, opremu i proširenje informatičkoga kabine-

ta, te 2,8 milijuna za troškove uzdržavanja škole. Seoska samouprava iz natječajnih sredstava (1,1 milijuna forinti) uskoro počinje s proširenjem i dogradnjom informatičkoga kabineta. Sve manje djece iz roditeljskog doma donosi znanje hrvatskog jezika, kaže nam ravnateljica škole, ali s radom u malim skupinama, i kvalitetnom nastavom hrvatskog jezika trudimo se učiniti sve kako bi djeca što uspješnije usvojila i naučila materinski jezik.

Breme

U bremenskoj osnovnoj i glazbenoj školi sve je manje djece koja pohađaju nastavu hrvatskoga materinskog jezika. Ove godine, na žalost, nisu uspjeli pokrenuti hrvatsku skupinu u prvom razredu, jer se nije našlo osam učenika, koliko zakon propisuje, javilo se svega dvoje. Nastava hrvatskog jezika odvija se od 2. do 7. razreda u samostalnim skupinama koje u prosjeku čini 7-8 učenika, u osmom razredu nema nastave hrvatskog jezika. Hrvatski jezik predaje Ana Balaž. Sve je manje djece i u Kašadu odakle su nam uglavnom dolazili učenici koji su u našoj školi učili hrvatski kao materinski jezik, reče nam ravnateljica bremenske škole Erzsébet Klingl.

Olas

Kako nas je izvijestila ravnateljica olaske osnovne škole Aga Marci, kod njih se kao materinski jezik predaje njemački jezik. Škola je okružnoga karaktera, koju trenutno pohađa 176 učenika iz Olasa, Šaroša, Birjana, Lotara, Belvara i Ašađa. Njemački jezik obvezatan je za sve polaznike. Nudi se i učenje hrvatskog jezika u obliku fakultacija i kružoka. Na žalost interes je iz godine u godinu sve manji. Prošle godine hrvatski se učio jedan sat tjedno, a ove godine žele da to bude bar dvaput tjedno. U cijeloj školi broj onih koji žele u ovom vidu učiti hrvatski kreće se od pet do deset učenika. Ni Hrvati ne upisuju svoju djecu na kružok hrvatskog jezika. I ovakav način obuke moguće je primijeniti i provesti tek u nižim razredima, gdje se djecom bavi učiteljica Eva Majstorović, djeca u višim razredima ne žele ni u ovom vidu upoznati dio jezika i hrvatske kulture. I ona djeca koja uče hrvatski jezik uglavnom su mađarskog i romskog podrijetla. Vrlo je teško stanje, kaže nam ravnateljica olaske škole, ali mi nastojimo, bar u nižim razredima, sačuvati kružok hrvatskog jezika.

Prvi razred šeljinske škole

Hrvatsko školstvo u brojkama

Sikloš

Kako nas je izvijestio László Szabó, ravnatelj Osnovne i glazbene škole Dorotty Kanizsai iz Šikloša, još uvijek nisu konačne brojke učenika koji bi željeli učiti hrvatski jezik. Velika je ovo škola koju pohađa 500-ak učenika, i jedna je od četiri osnovne škole u Šiklošu. Učenje hrvatskog jezika nudi se svim učenicima, ali je sve manje onih koji se žele koristiti tom mogućnosti. U cijeloj školi sveukupno ima 20-ak učenika od 1. do 8. razreda koji u dvije skupine, od 1-4. i 5-8. razreda u dva sata tjedno (kružok) uče hrvatski jezik. Predaje ga Anica Posavac.

Salanta

Salantsku školu pohađa 207 učenika iz devet naselja koja gravitiraju Salanti. Svima se nudi učenje hrvatskog kao materinskog

jezika, a sada hrvatsku nastavu pohađa 60-ak učenika, premda brojke još nisu konačne. Naime, i školska godina u toj školi počela je nekoliko dana kasnije, 5. rujna, zbog obnove školskoga krova, izgradnje informatičkoga kabineta, a sve to iz sredstava koje je putem natječaja PHARE u vrijednosti od 40-ak milijuna forinti dobila škola – reče nam ravnateljica Katalin Balogh. Hrvatska samouprava u potpunosti pomaže nastavu hrvatskoga materinskog jezika, veze škole i Samouprave su veoma plodne i dobre. Hrvatski jezik predaju dvije pedagoginje: Kata Sujović i Eva Adam. Nastoji se na sve načine zainteresirati djecu ponudom mnogih taborovanja, svake godine se druže s djecom iz zbratimljenog naselja Bošnjaci iz Republike Hrvatske. Hrvatski se jezik uči u svim dobnim skupinama. I ove je godine za učenike, one ponajbolje koji pohađaju nastavu hrvatskog

jezika, pomoću natječaja i potporom Hrvatske samouprave organiziran tradicionalni jezični tabor u Harkanju od 16. do 26. kolovoza. U taboru je boravilo deset učenika iz Bošnjaka i deset učenika iz Salante, te petero nastavnika, dvoje iz Bošnjaka i troje iz salantske škole.

Mohač

Osnovne škole

U središtu Šokadije već je godinama glede nastave hrvatskog jezika u osnovnim školama stanje više nego tužno. O brojkama smo se obavijestili s pomoću Marije Barac, predsjednice tamošnje Hrvatske samouprave. U Osnovnoj školi Jenőa Völgyesija, po riječima ravnatelja škole Ferenc Dárdajia, 12 učenika tjedno u jednom satu kružoka uz pomoć nastavnice Marije Kablar upoznaje se s osnovama hrvatskog jezika. U Osnovnoj školi Istvána Széchenyija stanje je slično. U 7. i 5. razredu tjedno se upoznaju osnove hrvatskog jezika, svaka skupina posebno, a 3. i 4. razred zajedno čine jednu skupinu. Hrvatski jezik predaje Anka Brozovac. Što se može naučiti u tjedno jednom satu kružoka, pitanje je koje mi se često nametalo dok sam pisala ove retke.

Srednje škole

U mohačkim srednjim školama postoji razmjerno veliko zanimanje za nastavu hrvatskoga jezika, koja se odvija tri srednje škole: u Poljoprivrednoj školi Józsefa Mareka, u Gimnaziji Károlya Kisfaludyja i u Srednjoj stručnoj školi Miklósa Radnótyja. Dva agilna hrvatska prosvjetna djelatnika, jedan u „Mareku”, Stipan Filaković, a druga u „Radnótyju” i „Kisfaludyju”, Marija Prakatur. U „Mareku” 20 učenika uči hrvatski kao strani jezik tri sata tjedno. U „Radnótyju” Marija Prakatur svakodnevno nalazi načine i bori se za svakog učenika. Tako od ove školske godine, po riječima doravnatelja škole Mihályja Mausza, u 9.B, 9.C, i 10.C razredu 20-ak učenika će učiti hrvatski kao strani jezik u tri sata tjedno. Osim toga nastava se odvija i u takozvanom narodnosnom razredu koji pohađa 20-ak učenika (brojka još nije konačna), a iz 11. i 12. razreda 35 učenika pohađa nastavu hrvatskog jezika i žele na maturu iz hrvatskoga kao stranog jezika potkraj svoga srednjoškolskog školovanja.

Marija Prakatur predaje hrvatski jezik i u mohačkoj Gimnaziji Károlya Kisfaludyja, gdje nastavu pohađa 20-ak učenika.

Hrvatska nastava u Bačkoj

Više od 80 prvaka i domalo 500 učenika

Iako je stanje od naselja do naselja, od škole do škole različito, općenito se može zaključiti da se posljednjih godina hrvatska nastava u bačkim naseljima odvija prema ustaljenome modelu.

Jedina hrvatska škola u županiji, s takozvanom dvojezičnom nastavom djeluje u Santovu. Santovačka je škola od 1997. i preuzimanjem učeničkog doma, te nakon 2000. kada ju je na održavanje preuzela Hrvatska državna samouprava, udvostručila broj svojih učenika. Kao i prošle godine, od jeseni ponovno ima 106 učenika, od kojih 13 prvaka.

U ostalim naseljima (Aljmaš, Baja, Bačino, Bikić, Dušnok i Kačmar) hrvatski se predaje kao predmet, tjedno 4 ili 5 sati. Dok u jednim, primjerice u Baji, na Fancagi i na Dolnjaku, posljednjih godina bilježimo porast broja učenika, u drugima taj se broj ustalio, kao što je to u Aljmašu, Kačmaru, pa i Gari. U odnosu na prošlu godinu manje je učenika u Bačinu i Dušnoku, a na žalost od ove školske godine ukinuta je nastava hrvatskoga jezika u Čikeriji premda je još lani od 1. do 3. razreda bilo 30 učenika koji su učili hrvatski.

Sve u svemu, i nije tako loše stanje ako se uzme u obzir da je na hrvatski u Bačkoj od jeseni upisano 82 prvaka, a nastavu hrvatskoga jezika (uključujući i santovačku školu) sveukupno pohađa 447 učenika.

Učenici iz Dušnoka nastupaju na mjesnim priredbama

Prema tome na temelju male ankete koju smo proveli u krugu ravnatelja županijskih škola i nastavnika hrvatskoga jezika, donosimo najvažnije neslužbene podatke s početka nove školske godine.

Treba naglasiti da u svim navedenim naseljima djeluju hrvatske samouprave koje na razne načine pomažu hrvatsku nastavu, bilo nabavom tehničkih pomagala i udžbenika, bilo organiziranjem raznih kul-

turnih sadržaja. Uz već spomenutu Čikeriju, iako imamo hrvatske samouprave, nema nastave hrvatskoga jezika u Baškatu i Čavolju.

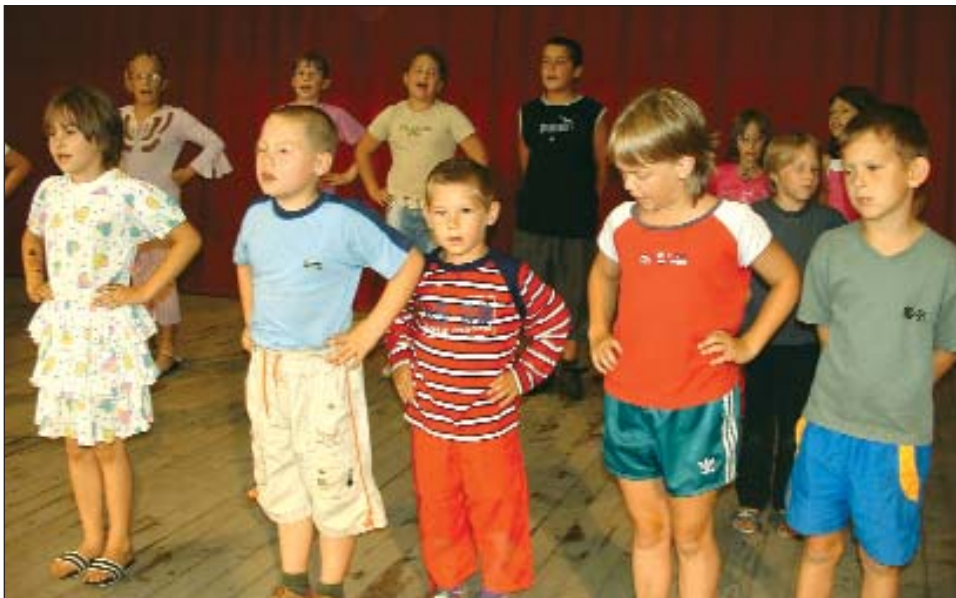
Osnovna škola u Rákócziyevoj ulici u Aljmašu. U novoj školskoj godini hrvatski će učiti ukupno 30 učenika, a od toga je šest prvaka. Nastava se odvija u tri spojene skupine: 1-3, 4-5 i 8. razred. Ukupan broj učenika u školi je 680, prvaka ima 60, pa je u prvom razredu pokrenuto tri skupine. Kako nas je nadalje obavijestila učiteljica **Valerija Petrekanić Koszó**, ujedno i predsjednica Hrvatske manjinske samouprave, predškolski odgoj na hrvatskom jeziku s barem po jednom grupom teče u 4 gradska vrtića, a u jednom od njih, u Kossuthovoj ulici, gdje se odgoja već više od pet desetljeća, ima i više skupina.

Opće prosvjetno središte u Bačinu. Kako nas je još prije izvijestila učiteljica hrvatskoga jezika **Lenka Stanojev Herner**, za razliku od prošle godine kada je bilo 30-ak učenika, u novoj školskoj godini bit će ih samo 20-ak. U upisnome roku upisan je 21 učenik, a naknadno još pet, dakle ukupno 26 učenika od ukupno 152, što je deset manje nego prošle godine – kazao nam je naše zanimanje ravnatelj **József Szabadi**. Budući da je statistika pod obradom, nije nam znao točno reći, ali vjerojatno je da će iz prvog razreda dva ili tri učenika učiti hrvatski jezik koji će se podučavati u dvije skupine, posebno za niže i za više razrede. Istaknuo je nadalje da osim nastave hrvatskoga jezika djeluje i hrvatski plesni kružok koji vodi učiteljica Lenka. Prema njegovim riječima, pošto vrtić nikada nije bio manjinska ustanova, hrvatski se službeno ne predaje, ali se kao i prije njeguju rackohrvatska tradicija, običaji, pjesme i plesovi.

Opće prosvjetno središte na bajskom Dolnjaku. Najbrojnija osnovnoškolska ustanova u gradu ima čak 560 učenika, i 249 „vrtićaša”. Porast broja djece, kako nam reče ravnateljica **Angela Šokac Marković**, posljedica je izgradnje velikoga broja novih stanova na Dolnjaku, ali ima podosta učenika i iz nekih okolnih naselja. Porast broja učenika najveći je u 6. razredu u kojem umjesto prošlogodišnje tri, od ove godine imaju četiri skupine. Od 56 prvaka, koji su podijeljeni u tri skupine, u hrvatskoj skupini ima 12 učenika. Tako od ove godine hrvatski od 1. do 7. razreda uči

Učenice iz Bačina na državnom natjecanju u kazivanju stihova i proze u budimpeštanskom HOŠIG-u

Garska djeca i ove godine okupila su se u folklornom taboru

ukupno 70 učenika. Hrvatski uz nju predaju učiteljice **Zita Ostrogonac** i **Anica Prodan**. U vrtiću u Kinizsijevoj ulici pak sva djeca (78) sudjeluju u odgoju na hrvatskome, a u sve tri skupine imaju odgovornu učiteljicu hrvatskoga jezika.

Opće prosvjetno središte na Fancagi u Baji. Pozitivna tendencija se nastavlja i ove godine jer je, od ukupno 36 prvaka, čak 16 učenika u samostalnoj skupini koja hrvatski uči kao predmet. Ako tome dodamo da je lani hrvatska skupina krenula s 22 učenika (današnji 2. razred), uistinu se može reći da raste zanimanje za hrvatski jezik u krugu fancaških roditelja. Prema riječima ravnatelja **Jose Ostrogonca**, od ukupno 308 učenika hrvatski u predmetnoj nastavi od 1. do 8. razreda pohađa njih 70. Sve su skupine samostalne, hrvatski se uči obveznih četiri sata tjedno, a osim toga hrvatski se jezik, kultura i tradicija njeguju i u sklopu kružoka. Uspješno teče i predškolski odgoj na hrvatskome jeziku u vrtiću u Crkvenoj ulici, a s djecom radi tri odgovorne učiteljice hrvatskoga jezika. U školi radi šest učitelja odnosno nastavnika sa znanjem ili spremom hrvatskoga jezika. U nižim razredima predaje **Jutka Poljak Csicsor**, a u višima **Marija Batinkov**. Za kulturu je zadužen **Antun Gugan**. Nastavu pospješuju raznim kulturnim sadržajima kao što su Berbena svečanost, koja će se prirediti u drugoj polovici rujna, zatim Prelo u veljači, te Markovo.

Opće prosvjetno središte u Bikiću. Trenutno je na hrvatski jezik, koji se predaje tjedno četiri sata, upisano 10 učenika, a – kako nam reče učiteljica hrvatskoga jezika **Jagica Jasenović** – moguće je da će ih biti i dvoje više. Radi se u dvije skupine: 4-5. i 6-8. razred. Dodajmo da škola ima ukupno

260 učenika, a prvi put (jer ima samo 21 prvaka) umjesto dva usporedna pokrenut je jedan prvi razred.

Opće prosvjetno središte u Dušniku. Kako nas je obavijestio ravnatelj **Tihamér Gorbay Nagy**, hrvatski se kao predmet uči prije svega u nižim razredima, od 1. do 4., i to slično drugim školama u Bačkoj: tjedno četiri sata. U višima ima svega nekoliko učenika. Škola ima 293 učenika, a od toga hrvatski uči sveukupno njih 70. Od 27 prvaka, hrvatski je upisalo 17 učenika. S njima rade tri učiteljice odnosno nastavnice: **Katarina Pap**, **Judita Ambruš Sánta** predaju u nižim razredima, a **Ljubica Mirković Riedl** u višima.

Kako smo saznali, prošle je godine hrvatski pohađalo čak 120 učenika. Premda su se potkraj prošle godine roditelji izjasnili da žele hrvatski i engleski, u višim razredima je na žalost izostao upis većega broja učenika na naš jezik. Kako nas je obavijestila predsjednica Hrvatske manjinske samouprave **Matija Mandić Gohér**, i nadalje će se zauzimati da se što više djece upiše na hrvatski, kako je to bilo i prije. Ohrabruje i činjenica da u vrtiću ima stotinjak djece, svi uče hrvatski. Hrvatska će samouprava i dalje pomagati da se njeguju tradicije, crkvene i narodne pjesme, te plesovi.

Osnovna škola i vrtić u Čikeriji. Nakon dugo godina, prvi put u školi neće biti nijedne hrvatske skupine iako je lani u 1., 2. i 3. razredu bilo 30 učenika. Kao narodnosni jezik hrvatski se održao samo u vrtiću gdje sva djeca uče naš jezik, a s djecom radi odgovorna učiteljica **Kata Vizin** – izvijestio nas je učitelj **Miloš Pijuković**, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave. Ne ulazeći ovaj put u problem zbog čega je

došlo do toga, saznajemo da je hrvatski ukinut po želji roditelja jer su se gotovo svi opredijelili za njemački, a samo četiri roditelja preliminarno izjasnili se za hrvatski. Od ukupno 70 učenika te škole prvaka je 8 ili 9.

Osnovna škola u Gari. Garska škola dijeli sudbinu s ustanovama u okolnim naseljima s tendencijom opadanja broja učenika, pri čemu nastoji zadržati što više djece u mjestu. Ima 152 učenika, a hrvatski kao predmet uči ukupno 29, tjedno pet sati – priopćila nam je uz ostalo ravnateljica **Katalin Weber**. Budući da je prema zakonu potrebno najmanje osam učenika radi pokretanja samostalne skupine, što otežava rad, nastava hrvatskog jezika od 1. do 8. razreda odvija se u četiri spojene skupine – ističe učitelj **Ivan Kričković**. Prema tome broj prijavljenih po razredu se kreće od 1 do 6, a po grupama je 6-9 učenika. Po njemu djeca dolaze s različitim znanjem hrvatskoga jezika, od onih koji znanje hrvatskoga donose od kuće, do onih koji ne znaju ništa hrvatski, ali se može raditi s njima. U nižim razredima djecu podučava **Ivan Kričković**, a u višima **Smilja Zegnal Faragó**. S ponosom ističu da su prošle godine čak tri učenika otišla u hrvatske gimnazije, jedan u Pečuh, a dvoje u Budimpeštu.

Opće prosvjetno središte u Kačmaru. U usporedbi s okolnim naseljima približno istoga broja stanovnika, Kačmar stoji prilično dobro po broju učenika. U školi ima 216 učenika, a u predškolskom odgoju sudjeluje stotinjak djece. Ove godine ima 34 prvaka, od kojih deset uči hrvatski, što je posljednjih godina najveći broj. Ukupno pak 36 učenika uči hrvatski u predmetnoj nastavi u četiri spojene skupine. Od 1. do 6. razreda hrvatski predaje **Margita Tupčija Išpanović**, a u 7-8. razredu doravnateljica **Anica Matoš**. Uz tjedno pet sati hrvatskoga jezika, djeluje i popodnevni kružok hrvatskoga jezika, u okviru kojega se njeguju tradicije, te se priprema za razna natjecanja.

Tekst i slike: *S. Balatinac*

Dvojezičnost korak dalje u očuvanju materinske riječi te izgradnji i očuvanju nacionalne samosvijesti

Prvoškolci
u Martincima

Martinci

Od prošle godine na zajedničkoj platformi planova, želja, mogućnosti našle su se mjesna i hrvatska samouprava sela Martinaca, djelatnici martinačke osnovne škole, roditelji te Hrvatska državna samouprava, pa su se Martinčani odlučili za dvojezičnost u svojoj školi računajući kako će njihova škola s vremenom izrasti u školsko središte hrvatske Podravine. Zasada je mali broj djece koja iz okolnih hrvatskih naselja (ove godine, kako saznajemo, nijedno) dolaze u martinačku školu, ali budućnost će pokazati svoje. Kakvoća rada na visokoj je razini, što pokazuju i školski rezultati s kraja prošle školske godine. Kako kaže ravnateljica Ruža Hideg, ove godine školu pohađa 99 učenika i svi, naravno, uče

hrvatski jezik i ostale predmete i na hrvatskom, jer je to hrvatska dvojezična škola. S dvojezičnošću su Martinčani krenuli postupno, prošle godine su je uveli u niže razrede, a od ove godine ona se ostvaruje u nižim razredima i u petom razredu. Iskustva su više nego pozitivna i pokazuju opravdanost učinjenoga koraka, u selu gdje 90% stanovnika čine Hrvati. Školska je godina otvorena u obiteljskom krugu, a dobivena je i potpora od Ministarstva obrazovanja u iznosu od 4,6 milijuna forinti iz zaklade za takozvane dvojezične škole za razvoj dvojezičnosti. U školi radi 12 pedagoga, od njih svega troje ne govore hrvatski, te tri honorarna djelatnika. U nižim razredima svi predmeti predaju se dvojezično, a učenicima se nudi

i učenje njemačkog kao stranog jezika te učenje engleskog u obliku kružoka. Prošlogodišnji 8. razred, koji je pohađalo 18 učenika, ostvario je dobre rezultate, a jedan učenik nastavio je svoje školovanje u Hrvatskoj gimnaziji u Pečuhu. Dobre veze škola ostvaruje s Osnovnom školom Slavka Kolara iz Hercegovca. Prvi razred upisalo je 10 mališana, njihova je učiteljica Eva Gyúri, dok hrvatski jezik u 1. i 2. razredu pred-

je Ljubica Kolar Vuković, u 3. i 4. Tünde Kovačević, u 5., 7. i 8. Ljubica Kolar Vuković, u 6. pak Marta Ronta. Na hodniku i u blagovaonici, u razgovoru nastoji se u punoj mjeri ostvariti komunikacija na materinskom jeziku.

Kako veli ravnateljica škole, nadaju se kako će pomoću Ureda za razvoj područja i Ministarstva unutrašnjih poslova uskoro dobiti tražena novčana sredstva (putem natječaja) iz kojih će moći proširiti i osuvremeniti školsku zgradu. Zasada su to samo planovi.

Pečuh

Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krleže od ove školske godine postao je bogatiji za suvremeni učenički dom u kojem će biti smješteno (za mjesec dana) 80 učenika. Značajka je dvojezične hrvatske škole u Pečuhu da se u posljednjih nekoliko godina za 25% povećao broj učenika koji se u hrvatsku školu upisuju iz svih krajeva Mađarske (u gimnaziju), dok su osnovnoškolci uglavnom iz Pečuha i naselja koja gravitiraju Pečuhu, ali ih sve više dolazi iz Podravine. Ravnatelj škole Gabor Győrvári je u brizi kako smjestiti toliki broj prijavljenih učenika te ni novi kapaciteti, koji su na raspolaganju hrvatskoj školi, neće moći udovoljiti naraslim zahtjevima.

Glas hrvatske pečuške škole nadaleko se čuje kao i obiteljski ugođaj koji vlada u njoj. Ove godine prvi razred osnovne škole upisalo je 20 djece, njihova je učiteljica Vesna Velin. Školu pohađa ukupno 260 učenika. Prvi razred gimnazije ili 9. razred upisalo je 33 učenika, njihova je razrednica Janja Živković Mandić, dok je nulti razred upisalo 16 učenika, njihov je razrednik Zoltan Gatai. Četvrti razred gimnazije pohađa 13 učenika i oni se već polako moraju početi pripremati za maturu, dok će osmogodišnje školovanje ove godine završiti 15 učenika.

Značajka je pečuške osnovne škole da iz godine u godinu sve veći broj njihovih osnovnoškolaca nastavlja svoje školovanje u matičnoj školi, te da se nudi pojačano učenje stranih jezika, engleski, njemački, talijanski, te sati informatike.

Središnja je ovo hrvatska školska ustanova ove regije, te jedna od najvažnijih uporišnih točaka hrvatskoga školstva u Mađarskoj i njegove budućnosti. (Vidi opširnije na 3. stranici.)

Novosti petroviske Dvojezične škole

Ovo školsko ljeto se je začelo jur pod peljanjem nove školske direktorice Edite Horvat-Pauković. U pedagoškom zboru je novi razrednik i učitelj Rajmund Filipović, a prvi razred pohadja 14 dice. Predmet informatike će se podučavati u obnovljenoj prostoriji na novi kompjutori

Prilikom otvaranja školskoga ljeta u Petrovom Selu nije se samo razlučilo od bivše direktorice ustanove, nego je na ovoj funkciju prvi put pozdravljena Edita Horvat-Pauković, ku je seoski poglavar Mikloš Kohut najavio ovako: – *Jedno oko se plače zavolj peljačice u mirovini, a drugo oko se smije jer imamo na mjestu direktorice dugoljetošnju našu učiteljicu. Ona je mlada, angažirana i aktivna na mnogi područji, i njoj bi nek to rekao što je meni jedan stari prijatelj: „Dičak, glavu si si u jaram utaknuo, sad vliči”.* Edita Horvat-Pauković je u svojem govoru nabrojala ljetne programe u kom su sudjelovali i petroviski školari: u austrijskoj Eberavi na taboru za očuvanje okoliša, u Čitalačkom taboru u Gornjem Četaru, na katoličkom sastanku Peruške Marije u Hrvatskom Židanu, ter predstavila je novoga školnika ki je svoju praksu sa sambotelske Visoke škole za hrvatski jezik i književnost napravio u ovoj školi.

Petrovišćan Rajmund Filipović, dalekopoznati svirač i pjevač hrvatskih bendov, podučavat će naš jezik, peljat će tamburaško zanimanje, a uz to postao je i razrednik u 5. razredu. Po starom običaju mališani (14) prvoga razreda s pjesmicama su

se predstavili školarom i prvom kiticom su pozdravili razrednicu Jutku Dezső. Novim školarom su predani i mali dari ter su prik učenikov 8. razreda simbolično hrabreni za školske dane s kiticom. Potom je u školi predana obnovljena prostorija za kompjutore. Hrvatska državna samouprava je dala za ovu svrhu pola milijun forintov, a Izdavačka kuća Croatica je podupirala da se uključuju pet novi kompjutori na Internet. Kako je dopredsjednik HDS-a Čaba Horvath rekao, obnova je bila aktualna i zato jer je kompjutorski park u petrovskoj školi bio jako star, a polag novih kompjutorov će u naredni dani još simo dospiti tri kompjutori. Med daljnjimi cilji je spomenut da se napravi jezični laboratorij koji je u jednoj Dvojezičnoj školi znamda neophodan. Na svetačnosti i predaji nove učionice su uz ostalo bili nazoči i Anna Simon, peljačica Glavnoga odjela za nacionalne i etničke manjine, ter stručni referent za manjine Ladislav Romac, u Ministarstvu prosvjete, Antal Nagy, predsjednik Odbora za manjine u županijskoj skupščini, pinkovački načelnik Leo Radaković, kot i predsjednik Panonskoga instituta dr. Robert Hajszan.

-Tiho-

POTONJA – Hrvatski je dan održan u subotu, 27. kolovoza, i u malome podravskom naselju Potonji. Tamošnja mjesna samouprava nijedne godine ne zaboravlja na svoje stanovnike, tako ni ove kada su se Potonjani i njihovi gosti okupili na Danu sela. U prijedopodnevim satima na nogometnom igralištu organizirano je natjecanje za učenike osnovnih škola, te natjecanje u malom nogometu. Istovremeno se u velikim kotlovima kuhao gulaš za sve stanovnike naselja i one koji su se toga dana našli u Potonji. U poslijepodnevnim satima također je predana obnovljena svlačionica na nogometnom igralištu i odigrana prijateljska nogometna utakmica mještana i gostiju iz Gornje Bazje iz Republike Hrvatske. Tijekom večeri nastupili su „Biseri Drave“, starinski tamburaši i folklorasi, pjevački zbor „Vunenaš“ iz Novog Sela u pratnji poznatog i neumornoga gajdaša Pave Gadanjija. Danu sela u Potonji sudjelovao je i župan Šomođske županije István Gyenesei. Podravci su uživali u veselome seoskom raspoloženju, izvrsnome kulturno-umjetničkom programu, a mnogi u dobrom vinu.

Jelka Gregeš

FOK – U malome podravskom naselju Foku teku radovi na popravci krova mjesnog vrtića, piše županijski list Dunántúli Napló. Sredstva u vrijednosti od 3,3 milijuna forinti dobivena su putem natječaja TEKI. Dvadeset posto vlastitog udjela osigurala je mjesna samouprava.

SALANTA – U Salanti su početkom ljeta počeli radovi na izvršenju projekta u vrijednosti od 40 milijuna forinti koje je na natječaju PHARE dobila tamošnja osnovna škola za prilagodbu škole uvjetima 21. stoljeća. Više od 60% dobivenih sredstava bit će upotrijebljeno za razvoj informatičke infrastrukture u školi, proširit će se učionice za informatiku, povećat će se broj računala te osigurati pristup Internetu. Istovremeno će se obnoviti postojeći krov mjesne škole, promijenit će crijepove, vrata na učionicama, obojit će i obnoviti podove, izgraditi pristup i dizalo za osobe sa smetnjama u kretanju. Radove koji su započeli sredinom lipnja vodi ravnateljica salantske škole Katalin Balogh s pomoću mjesnih poduzetnika, roditelja koji su na sebe preuzeli radove čišćenja mjesne i hrvatske samouprave naselja. Da se sve odvijalo u najvećemu mogućem redu, svjedočilo je i otvaranje školske godine u salantskoj školi u kojoj se odvija i nastava hrvatskog jezika za 60 od ukupno dvjestotinjak njezinih polaznika.

Postavimo spomen-ploču hrvatskom banu i pjesniku Ivanu Mažuraniću u Sambotelu!

Licej u „Savariji” u svojoj prošlosti bilježi i druge postaje, naime, iz Jure (Győr) seli se u Pečuh, a iz grada podno Mečeka, u 18. stoljeću opet u novu sredinu, u višenacionalni grad Sambotel (Szombathely), gdje se nekoć osim „ugarskog” rabio njemački i hrvatski jezik, a u školi povrh toga i latinski. U tu ustanovu Hrvati u zapadnoj Ugarskoj upisuju svoju djecu kako bi stekli više obrazovanje. U redovima pitomaca u „almi mater” među prvim studentima studirat će jedan mladić iz Koljnofa, poslije i iz drugih hrvatskih naselja, jednako tako ovamo dolaze na studij mladići iz Međimurja, dakako i iz drugih krajeva u Hrvatskoj i Bosni.

Već sam otprilike znao da je mladi Ivan Mažuranić učio u Sambotelu, i da prije 170 godina napisao pjesmu Primorac Danici, stoga sam si zbog manjka vjerodostojnih odgovora postavio pitanje: je li 20-godišnji Mažuranić utkao u navedenu pjesmu svoje doživljaje stečene u novoj sredini? Pouzdano se zna da je on već prije, još kao pitomac riječke gimnazije svoje prvijence ispjevao na mađarskom, a u Sambotelu piše na svome materinskom jeziku?! Upitno je stoga što ga je ponukalo da u mađarskoj sredini piše na hrvatskom jeziku te se odriče pisati na mađarskome? Zbog čega i pod čijim utjecajem se probuđuje u njemu zdravi nacionalni hrvatski duh? Možda je već prije dolaska uspostavio neke veze s istaknutim ilircima? Ili je pak ovdje stekao prave prijatelje Hrvate iz Hrvatske, Bosne i zapadne Mađarske u kojima se također probuđuje svijest o pripadnosti hrvatskoj naciji, ne isključivši čak mogućnost da pod snažnim mađarskim rodoljubljem, zapravo kao pandan njegov, usvojivši iste značajke i obilježja na nacionalnome planu, tj. uzdizanje svoga naroda?

Ne znamo što je bilo u stvarnosti. No ne isključujemo mogućnost da je u hrvatskoj povijesti književnosti sve ovo već dobro poznato i argumentirano tiskano.

Ipak, vratimo se školskoj zbilji Liceja u Sambotelu.

U dnevniku učenika za 1834./35. školsku godinu, vođenom na latinskom jeziku, pod rednim brojem 33. navodi se ime Maxuranich Joannesa, rimokatolika, rođenog u Novom Vinodolskom, pokrajina

(guberneria) Hum, od oca Ivana, građanina (zapravo seljaka). U razredu je bilo ukupno 50 đaka. Dakako, najviše njih su bili mađarskog podrijetla, no bilo je i Hrvata iz Hrvatske i Bosne. Kod ovih potonjih ne navodi se nacionalnost, već mjesto rođenja, primjerice Vareš, ili Travnik. Kod hrvatskih imena ž se uvijek piše kao *x*, dakle po starome hrvatskom načinu pisanja, a kod mađarskih imena za isti glas rabljeno je slovo *zs*. Iduće godine (1835.) u taj razred upisuju se novi učenici, poglavito dolaze iz Bosne, te ih je bilo ukupno 52. Tada se Ivan Mažuranić navodi pod drugim rednim brojem, tj. pod 36. No prije dolaska mladog Mažuranića u Sambotel u prethodnom razredu bilo je ukupno 72 učenika, a od toga 16 đaka bili su mahom iz Hrvatske, ponajviše iz Zagreba, Varaždina, Samobora, Krapine, Jaske itd., dok su ostali bili Mađari, pa se među njima našao i poneki Židov, kao i poneki student iz Bosne.

Valja istaći da je u tom liceju djelovalo Mađarsko društvo („Magyar Társaság”), o čemu rječito govore i vođeni dnevnik sa sastanaka i u njima pribilježeni učenički li-

terarni, povijesni i ini radovi, sve do 1831. godine. Međutim, iz kasnijih godina dnevnici nedostaju. Stoga i ne znamo je li se Mažuranić uključio u rad Društva. Vjerojatno nije budući da tada piše već na hrvatskom jeziku!

Poliglot Ivan Mažuranić govorio je deset jezika te se 1835. godine upisuje na Pravni fakultet u Zagrebu, gdje 1837. uzima za suprugu Aleksandru, sestru hrvatskoga dramskog pisca Dimitrija Demetera.

Od postanka pjesme „Primorac Danici” Ivana Mažuranića, potonjega hrvatskog bana pučanina i hrvatskoga pjesnika, upravo je proteklo 170 godina, stoga bismo valjalo razmisliti da mu se postavi spomen-ploča na dva jezika u današnjoj ustanovi zvanj Premonteri Gimnázium (Szombathely, Széchenyi tér 2), u bivšoj zgradi Liceja.

U znaku mađarsko-hrvatskih dobrosusjedskih odnosa imali bismo novi zajednički pothvat koji će zacijelo podržati i sambotel-ski gradonačelnik dr. Đuro Ipković, inače, „naše gore list”.

Đuro Franković

Od rujna u hrvatskoj gimnaziji

Ostaviti domaće gnijezdo, rodno mjesto nakon provedenih bezbrižnih dječjih godina nije lako. Završavanjem osnovne škole mnogi učenici ipak moraju to učiniti jer žele ostvariti svoje želje. Već imaju planove za budućnost, a to njima, našim učenicima hrvatskih osnovnih škola koji žele usavršiti znanje hrvatskoga jezika, nije omogućeno u bliskoj sredini. Oni imaju mogućnost učiti samo u Budimpešti ili u Pečuhu. Učenici keresturske Osnovne škole Nikole Zrinskog: Franciška Körmendi, Milan Bogatin i Đula Kovač odlučili su se za Budimpeštu. Svi troje su više puta boravili u tamošnjoj hrvatskoj gimnaziji i vrlo im se dopalo.

Svakoga su mjeseca boravili u prijateljskoj školi u Kotoribi, gdje su stekli prijateljstva i vrlo se radovali što znaju hrvatski jezik i mogu njime komunicirati. Tamo su mnogo naučili i, naravno, zavoljeli sve što se veže uz hrvatski jezik i Hrvatsku. U tome je velik udio imala i njihova razrednica i učiteljica hrvatskoga jezika Erika Rac, koja je uvijek mnogo govorila o hrvatskim tradicijama, o ljepoti jezika, kulture matične domovine.

Franciški i Đuli su bili nezaboravni trenuci kada su prošloga ljeta boravili s budimpeštanskom gimnazijom na otoku Braču u organizaciji, na žalost već preminule, učiteljice Marije Gregeš. Na moru su stekli prijatelje koji pohađaju

gimnaziju, no dakako kod izbora srednje škole nije bilo odlučujuće prijateljstvo, već i podupiranje roditelja.

Svi su od njih odlični učenici s dobrim prosjekom, pa im se roditelji raduju što žele pohađati gimnaziju gdje će dalje učiti i hrvatski jezik.

– Imam jedan san – veli Franciška – da ću jednog dana imati hotel ili apartman na Jadranskom moru, Đuri je rekao da će mi se pridružiti pa će imati tamo sportski centar, a Milan će biti odgovoran za glazbene sadržaje. No to je malo irealno, ali bih voljela dospjeti u Hrvatsku.

Franciškini roditelji vrlo se raduju što će im kći učiti hrvatski, jer oni materinski jezik također dobro govore i imaju mnogo znanaca u Hrvatskoj. Njezina mama smatra kako će kraj hrvatske granice biti podosta mogućnosti da se rabi hrvatski jezik, pogotovo ako će i Hrvatska postati članicom Unije.

Milan voli učiti jezike, omiljen mu je jezik hrvatki, jezik njegovih predaka, ali ga privlači i Budimpešta.

– U početku mama i tata nisu se baš radovali što želim tako daleko otići, ali kada su vidjeli da sam ja siguran u tome, nisu se protivili i sada se već raduju, pogotovo stoga i drugi idu iz Kerestura i baš u isti razred. Malo se pribojavam kako će mi ići hrvatski jezik u prvom razredu, jer će tamo biti učenika i iz dvojezičnih škola, ali

Milan, Franciška i Đuro još među zidovima keresturske škole

ću se već na početku pokušati usredotočiti na učenje – reče Milan.

Đuro već ima predznanje o hrvatskoj gimnaziji, naime, njegova sestra Enikő maturirala je u njoj i mnogo je govorila o tome. On već šest godina trenira nogomet u Kaniži. Registrirao se već u budimpeštanskom Nogometnom klubu Inter-lang.

– Iskreno rečeno, mene nije privlačila samo gimnazija već to da mogu trenirati u glavnome gradu, ali uvijek sam rado učio hrvatski jezik. Imam mnogo prijatelja iz Kotoribe s kojima smo često igrali nogomet i već sam i o tome razmišljao da ću možda jednog dana igrati u nekoj reprezentaciji u Hrvatskoj. Osim toga volim i plesati, pa vjerojatno ću se uključiti i u plesnu skupinu u Budimpešti – rekao je Đuro.

Svi troje kažu da im je bilo jako teško ostaviti kerestursku školu, gdje su doista dobili mogućnosti za sve što su htjeli. Prijatelji će vrlo nedostajati, ali se nadaju da će steći nove i u gimnaziji. Pokušat će i ubuduće biti povezani sa svojim selom i biti aktivni na raznim programima.

Učenicima želimo da se lako uklope u novu sredinu i da budu dobri učenici naše male hrvatske zajednice.

Beta

Iz života hrvatskih
samouprava

Supermaraton Zagreb – Čazma

Među temeljnim zadaćama mjesnih hrvatskih samouprava jest pružanje potpore u ostvarivanju manjinskih prava Hrvatima koji žive u dotičnim naseobinama. Ne manje važan zadatak istih samouprava, prema mađarskom pučanstvu te ostalim manjinama s kojima žive zajedno, jest da rade na njihovu zbližavanju s Hrvatima. Radi lijepe rezultate daje organiziranje zajedničkih kulturnih i športskih manifestacija. Manjinska samouprava Hrvata III. budimpeštanskog okruga sudjelovala je u organizaciji i provedbi nastupa maratonaca iz Starog Budima i Békásmegeyera, na 30. jubilarnom supermaratonu na relaciji Zagreb – Čazma. Naša je samouprava dala novčanu potporu za putovanje, a i predsjednik je putovao s trkačima, kako bi im bio pri pomoći u jezičnom sporazumijevanju u Hrvatskoj.

Povijest supermaratona zapravo počinje od 1976. godine. Prva je trka provedena na poticaj Borisa Kožara iz Varaždina u povodu 750. obljetnice osnivanja grada Čazme. Dužina staze tada je iznosila 58 km. Pobjednik je bio sam osnivač, pretrčavši udaljenost između stadiona nogometnoga kluba Dinama, gdje je tada bio start, do Čazme za 6 sati, 35 minuta i 2 sekunde. Drugoplasiranom je za ovo bilo potrebno 7 sati, 17 minuta i 20 sekundi, a trećeplasiranom 7 sati, 18 minuta i 30 sekundi. Četvrtog nije bilo jer su startali samo trojica. Otada je supermaraton u stalnom razvoju i po broju

takmaca i po kakvoći postignutih rezultata. Rekord staze danas je 3 sata, 34 minute i 10 sekundi, i to na malo dužoj stazi od 61 km i 350 m. Za 30 godina je na supermaratonu sudjelovalo više od 1600 atletičarki i atletičara, a ciljnu crtu prešlo je njih 1529.

Start je otpočeo 3. travnja u 10 sati na Trgu bana Jelačića, a cilj je zacrtan ispred katedrale u Čazmi. Dužina staze iznosila je 61 km 350 m. Nagradni fond je iznosio 11 tisuća eura. Nagrade u istom iznosu predviđene su za prvih deset žena i muškaraca. Prema starosti, športaši su uvršteni u sedam kategorija, od najmlađih (ispod 29 god.) do najstarijih (iznad 60 god.). Prva trojica iz svake kategorije također su dobila novčane nagrade. Vremenski limit za trku određen je u sedam sati. Svi oni koji su u predviđenom vremenu završili trku dobili su diplome i zanimljive poklone sponzora. Prvom je, naravno, pripao i vrijedan pehar.

Natjecanje supermaratona pratilo je 250-ak službenih dužnosnika. Nesmetan tijek utrke veoma je profesionalno osigurala policija pratećim automobilima, motorkotačima i policajcima prometnicima na križanjima. Naime, trčalo se po cesti, a za vrijeme utrke nije bio obustavljen cestovni promet za automobile. I vojska je pridonijela uspjehu utrke, dajući osoblje na okrepnim postajama. Glavni su sponzori ove godine bili: Turistička zajednica grada Čazme, Turistička zajednica Bjelovarsko-bilogorske županije,

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, a čazmanska je pošta pripremila žig sa simbolom supermaratona.

Pobjednici 2005. bili su: Krzysztof Bartkiewicz (Poljska, 3:41:36), Igor Čaškorob (Rusija, 3:43:48); János Zabari (Mađarska, 3:44:32); a među ženama Marina Mišanova (Rusija, 4:24:08–11. mjesto u zbrojnom), Lidija Rajčić (Hrvatska, 4:38:08–15. mjesto u zbrojnom), Marija Trošić (Hrvatska, 4:42:43–17. mjesto u zbrojnom), Ágota Farkas (Mađarska, 4:54:12–21. mjesto u zbrojnom). Ukupno je startalo 75 trkača, a trku je završilo 53 športaša.

Iz III. okruga sudjelovalo je sedam članova Óbudai Futókluba, a od njih je četvero prošlo kroz cilj za kraće od sedam sati. Trkači su bili: Lajos Barakonyi (18. mjesto, 4:46:38), Sándor Bazcsi (33. mjesto, 5:29:46) i László Wimmer (51. mjesto, 6:22:21). Od žena (53 mjesto, i 7. mjesto među ženama, sa 6:57:18) postigla je Anna Czibolya.

Vrijednost trkačkih rezultata našeg okruga je to veća što su osvojili prva mjesta u svojim starosnim kategorijama.

Trka je bila zanimljiva, športska i dramatična. Pobjednik je od samog početka sve do kraja bio na čelu. Ruski natjecatelj, koji se od 30. km ravnopravo nosio s vodećim Poljakom, tada je upao u krizu i na kraju prilično zaostao. Tako je lider posljednjih tridesetak kilometara zapravo pretrčao sam. Čak je i meteorologija bila naklonjena trkačima. Naime, vrijeme je bilo idealno, vedro, ne pretoplo, pirkao je blagi povjetarac, nije bilo oborina. Sama staza vodila je u prvom dijelu kroz grad Zagreb, kraj maksimirskog stadiona, zatim kroz Sesvete, Dugo Seko, Gredu, Lipovec, Opčovac sve do Čazme. Prvih 40 km bilo je prilično ravno, ali je na posljednjih 20 km bilo mnogo uspona, nizbrdica, što je mnogim trkačima zadavalo prilično problema. Organizacija je bila odgovarajuća, tradicionalno hrvatsko gostoprimstvo na zavidnoj razini. Natjecatelji iz Starog Budima i Békásmegeyera posebice ističu što je okrepnih postaja na posljednjih desetak kilometara bilo znatno više nego što je predviđeno propisima. Ova je bila inače najteža dionica i tada su športaši ionako bili najumorniji. Jedina zamjerka na račun organizatora bi mogla biti da se kod postavljenih oznaka udaljenosti (bilo ih je na svakih pet kilometara) ponegdje griješilo s više od 1,5 km, što je kod trkača, koji su svoj tempo trčanja podešavali prema svojoj štoperici, kadšto stvaralo zabunu. Natjecatelji III. budimpeštanskog okruga misle da je supermaraton bio pravi ugođaj za njih, s nadom da će i sljedećih godina imati priliku iznova sudjelovati na njemu.

Lajoš Rak

Budimpešta

Dostojno proslavljen blagdan sv. Stjepana

Uoči blagdana kruha, državnosti, odnosno kralja sv. Stjepana, 19. kolovoza u parku Benőa Karácsonya u XV. okrugu dolično je predstavljena kulturna baština u ovom dijelu glavnoga grada osnovanih manjinskih samouprava (hrvatske, romske, grčke, slovačke, njemačke, slovenske, dakako, i većinske). Od pozvanih gostiju izdvajamo naše sunarodnjake iz zbratimljenih naselja: iz Sumartona i Donjeg Kraljevca iz Hrvatske. Mnogobrojna publika imala je prilike pozdraviti i izvrsni tamburaški sastav i ženski pjevački zbor iz Sumartona koji su svirali i pjevali svoje domaće i dalmatinske narodne, dok je sa strane Donjo-kraljevčana kuriozitet bila 80-godišnja teta Liza, Elizabeta Tople, koju je povodom njezina rođendana posebice pozdravio i predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić a koja je ovoga puta s velikim uspjehom debitirala s popevkom „Da nam pak dojde to vrijeme...“.

Toj svečanoj prigodi nazočio je i načelnik okruga László Hajdú sa suradnicima, a glavni govornik bio je državni tajnik Ministarstva mladeži, socijalne skrbi i jednakosti László Teleki.

Sutradan, 20. kolovoza, upriličen je sastanak odnosno savjetovanje izaslanstava tuzemnih i inozemnih zbratimljenih naselja i gradova, zapra-

vo njihovih gostiju koji su pribivali svečanim blagdanskim prigodama. U ime domaćina uzvanike je pozdravio gradonačelnik L. Hajdú. Među njima su bili: načelnik Općine Donji Kraljevec Mladen Čonka, načelnik Staroga Grada (Mosonmagyaróvár), parlamentski zastupnik i član gradske Hrvatske samouprave Pavle Štipković, načelnik Sumartona Lajoš Vlašić, predstojnik XXIII. bečkog okruga Manfred Wurm, predvodnik izaslanstva berlinskog Manzah-Hallersdorfa Hans Jürgen, načelnik slovačke regije Nad Jazerom Jan Jakubiciak, načelnik austrijskog Obervellacha Wilhelm Pacher i, naravno, predsjednici manjinskih samouprava, među njima i Stjepan Kuzma.

Bila je to prigoda zajedničkog usklađivanja tuzemnih i međunarodnih, za 2006. godinu predviđenih bogatih programa, od kojih izdvajamo siječanjski pokladni koncert, travanjski uskrсни nogometni turnir, svibanjski festival mladeži, lipanjski međunarodni likovni tabor, svečanost prigodom blagdana sv. Stjepana, olimpijadu zbratimljenih naselja te zajedničko obilježavanje 50. obljetnice mađarskoga nacionalnog praznika 23. listopada.

M. D.

BAJA – Potkraj tjedna, povodom blagdana Male Gospe održat će se tradicionalno proštenje na bajsjoj Vodici. Tom se prigodom u poznato marijansko svetište očekuju tisuće vjernika odnosno hodočasnika prije svega iz Baje i okolnih naselja, ali i iz drugih udaljenijih krajeva. Već po običaju, u nedjelju, 11. rujna, priređuju se trojezična misna slavlja. Hrvatsku misu u kapelici ujutro u 8 sati služiti će *fra Ivan Holetić* iz Subotice, koji redovito mjesečno jedanput drži hrvatske mise u bajsjoj župnoj crkvi svetog Antuna Padovanskog. Od 9 sati slijedi misa na njemačkom jeziku koju će služiti kapelan Robert Szauter, a u 10 sati veliko misno slavlje predvodit će kalačko-kečkemetski biskup dr. Balázs Bábel. Bilo pojedinačno, bilo organizirano očekuje se i velik broj bačkih Hrvata, kojima je bajska Vodica odavno omiljeno hodočasno mjesto.

BAČINO, SANTOVO – Kako smo već prije najavili, na Malu Gospu, u četvrtak, 8. rujna, u Bačinu se slavi župno proštenje. Već po tradiciji, u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave priređuje se misa na hrvatskom jeziku koju će pripredvoditi u pola 11 sati predvoditi velečasni Ladislav Bačmai, župnik iz Seksara, a svojim pjevanjem uljepšati pučki crkveni zbor iz Santova. Istoga dana u Santovu se povodom početka nove školske godine priređuje đačka hrvatska misa, koja će se u 19 sati upriličiti u župnoj crkvi, a na njoj će po običaju sudjelovati učenici hrvatske škole. Prije toga, u 17 sati santovački će se vjernici okupiti na mjesnoj Vodici gdje će misu na otvorenome služiti župnik Imre Polyák. Podsjetimo da je prije godinu dana na isti dan obnovljenu malu kapelicu posvetio kalačko-kečkemetski biskup dr. Balázs Bábel, predvođeci misno slavlje na otvorenome pred mnoštvom (1500-2000) vjernika.

Sentivan

Novo igralište za djecu

U okviru Dana sela u Sentivanu je u subotu, 27. kolovoza, svečano predano na uporabu novo dječje igralište koje je, izrađeno prema europskim standardima, postavljeno na prostoru ispred dječjeg vrtića pokraj župne crkve. Suvremeno i šaroliko dječje igralište ostvareno je u vrijednosti od dva milijuna forinti, a za izgradnju seoska je samouprava 1,2 milijuna forinti osvojila putem natječaja. Kako je prigodom male svečanosti naglasio načelnik sela Szilárd Vörös, zbog kišnoga vremena dvije igračke još nisu potpuno gotove, ali će se idućih dana dovršiti. Nakon njegovih prigodnih riječi, dječje igralište posvetio je velečasni János Mityók, sentivanski župnik.

S. B.

HRVATSKA KRONIKA

14. rujna 2005. u 13.00 na I. programu
(Repriza: 15. rujna 2005. u 14.05
na II. programu)

Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Portret Đure Frankovića
Loby-party u Senlurincu
Urednik: Ivan Gugan

